

Lavere jordbruksinntekt for gjennomsnittsbonden i Nord-Norge i 2023.

Gjennomsnittsbonden i Nord-Norge fikk 21 prosent mindre i jordbruksinntekt i 2023 enn året før. Gjennomsnittlig inntekt var kr 352 200 per årsverk

NIBIO utarbeider årlig Driftsgranskinger i jord- og skogbruk. Dette er en statistikk basert på regnskap og opplysninger fra tilfeldig utvalgte gårdsbruk fra hele landet. Totalt omfatter undersøkelsen 938 bruk i 2023. Denne meldingen omtaler resultatene fra 107 bruk i Nord-Norge, fordelt med 63 fra Nordland, 31 fra Troms og 13 fra Finnmark.

Hovedtendenser

- Lavere lønnsomhet og dårligere totaløkonomi
- Noe økte produksjonsinntekter og stor økning i kostnader
- Tiltærmet uendret pris på viktige produkter

De viktigste resultatmålene er nærmere forklart bakerst i denne meldingen. Som en forenkling brukes **jordbruksinntekt** for resultatmålet **vederlag til alt arbeid og egenkapital**.

Tabell 1 viser 18 prosent reduksjon av driftsoverskudd og 21 prosent lavere jordbruksinntekt per årsverk. Andelen gjeld var ett prosentpoeng lavere enn året før.

Gjennomsnittsbonden i Nord-Norge hadde kr 122 700 høyere driftsoverskudd enn landsgjennomsnittet, mens jordbruksinntekt per årsverk var kr 11 600 lavere enn landsgjennomsnittet. Hovedårsaken til dette er at arbeidsforbruket på gårder i Nord-Norge totalt sett er høyere enn for landsgjennomsnittet.

Jordbrukets andel av gårdbrukerfamiliens samlede inntekt var 55 prosent i 2023, 8 prosentpoeng lavere enn året før. Samme beregning inkludert skogbruk og tilleggsnærings viser at gårdens andel av samlet inntekt var 61 prosent i gjennomsnitt, 8 prosentpoeng lavere enn året før.

Gjeldsandelen var 54 prosent i Nord-Norge sammenlignet med 46 prosent for landsgjennomsnittet. Det vil si at bønder i Nord-Norge har finansiert en større andel av eiendelene på gården med lån enn landsgjennomsnittet. Gjeldsandelen ble redusert med 1 prosentpoeng fra 2022 til 2023 for bønder i Nord-Norge, og økt med 1 prosentpoeng for landsgjennomsnittet.

Tabell 1. Gjennomsnitt for alle driftsgranskingsbruk i Nord Norge.

	2023	Endring fra 2022	% endring
Driftsoverskudd jordbruket, kr	663 800	- 143 900	-18
Jordbruksinntekt per årsverk, kr	352 200	- 94 500	-21
Gjeldsandel, prosent	2023: 54%	2022: 55%	

Driftsformer

De viktigste driftsformene (produksjonene) i landsdelen er representert med 60 deltakerbruk med driftsformen kumelk, 17 med driftsformen sau, 10 bruk med driftsformen geitemelk og 9 med ammeku. I tillegg deltok 11 bruk med andre driftsformer, og kombinasjoner av driftsformer, hvor det er for få deltakerbruk til å kunne presentere gjennomsnittstall. Tabell 2 viser at de fire viktigste driftsformene hadde ulik størrelse, timeforbruk og økonomisk resultat. For ammeku var det få bruk med i 2022, så vi viser ikke endring i prosent for denne driftsformen.

Tabell 2. Driftsformer i Nord Norge, 2023

	Kumelk		Sau		Geitemelk		Ammeku
		% endring		% endring		% endring	
Antall deltakerbruk	60		17		10		9
Antall årskyr	30,8	3					
Antall vinterfôra sau			147	-14			
Antall årsgeiter					138	-4	
Antall ammekyr							24
Jordbruksareal, dekar	595	4	336	-1	286	17	486
Timeforbruk jordbruk	4 416	5	2 480	-4	3 436	4	2 212
Driftsoverskudd, kr	789 000	-21	342 300	-5	642 100	21	413 300
Jordbruksinntekt per årsv., kr	341 400	-28	265 200	-4	448 500	12	308 900
Gjeldsandel, i prosent	59		34		52		66

Driftsformen kumelk med betydelig lavere økonomisk resultat.

Driftsformen kumelk er den klart største jordbruksproduksjonen i Nord-Norge. For disse brukene viser driftsgranskingene redusert lønnsomhet i 2023. Målt som jordbruksinntekt per årsverk var reduksjonen på kr 131 400 til kr 341 400. Dette er en reduksjon på 28 prosent. Driftsoverskuddet gikk ned med kr 212 200 fra 2022 til kr 789 000 i 2023. I 2022 økte lønnsomheten for denne produksjonen. Prisene på levert melk og kjøtt var tilnærmet uendret fra 2022 til 2023. Liter omsatt melk økte med 5 prosent til 213 900 liter, mens omsatt mengde kjøtt gikk ned med 6 prosent.

Økning i produksjonstilskudd er hovedårsaken til at produksjonsinntekten samlet sett økte med 4 prosent. Sum kostnader hadde en økning på 15 prosent, så det vil si at lønnsomheten i melkeproduksjonen gikk ned fra 2022 til 2023. Jordbrukets andel av familiens samlede inntekter gikk ned med 5 prosentpoeng til 64 prosent. Gjeldsandelen for brukene med driftsformen kumelk økte med 1 prosentpoeng til 59 prosent.

På landsbasis (288 bruk med melkeproduksjon) var jordbruksinntekten kr 334 500 i 2023, en nedgang på 27 prosent.

Lavere lønnsomhet for bruk med driftsformen sau.

Driftsoverskudd for driftsformen sau, vist i tabell 2, gikk ned med kr 16 300, eller 5 prosent til 2023. Sum produksjonsinntekter gikk ned med 3 prosent, og sum kostnader gikk ned med 2

prosent. Jordbruksinntekt per årsverk ble kr 265 200, en nedgang med kr 11 100, eller 4 prosent fra forrige år.

Antall vinterfôra sauer gikk ned fra 171 til 147 det siste året, og antall omsatt kilo sau- og lammekjøtt gikk ned med 13 prosent til 4 453 kg.

Prisen på lammekjøtt, uten pristilskudd, økte med kr 3,40 per kg til kr 62,07 i 2023, men reduksjon i omfang gjorde at samlet produksjonsinntekt gikk ned med kr 31 800 (- 3 %) til kr 1 237 200.

Med en forholdsvis lav gjeldsandel på 34 prosent er sauebrukene økonomisk solide.

Med bare 17 driftsgranskingsbruk med sau fra Nord-Norge er gjennomsnittresultatene sårbare for spesielle forhold på enkeltbruk og utskifting av deltakerbruk. Tallene for sauebruk fra hele landet, til sammen 127 bruk, viser også økonomisk nedgang siste år. Driftsoverskuddet ble kr 256 300, og jordbruksinntekt per årsverk kr 231 600, en nedgang på 12 prosent, for landsgjennomsnittet.

For de nordnorske sauebrukene var jordbrukets andel av familiens samlede inntekt 39 prosent, 2 prosentpoeng lavere enn året før.

Utskifting av deltakerbruk med driftsformen geitemelk gjør beregningen av økonomisk resultat usikker.

Få bruk med driftsformen geitemelk, kombinert med utskifting av noen bruk fra 2022 til 2023, gjør direkte sammenligning mellom årene vanskelig. Tabell 2 viser at driftsoverskuddet i 2023 var kr 642 100. Dette er kr 111 400 (21 prosent) økning fra 2022. Arbeidsforbruket økte fra 1,8 til 1,9 årsverk det siste året. Dette gjør at jordbruksinntekt per årsverk øker mindre enn driftsoverskuddet, med kr 48 000, dvs. 12 prosent, til kr 448 500.

Gjeldsandelen på gårdsbrukene med geit var 52 prosent, 9 prosentpoeng lavere enn i 2022.

Tallene for geitebruk fra hele landet (20 bruk) har i hovedsak samme utvikling som de nordnorske, med økning i driftsoverskudd på 10 prosent og økning i jordbruksinntekt med 2 prosent til kr 437 100.

Driftsformen ammeku (storfekjøttproduksjon)

Dette er en relativt liten driftsform i Nord-Norge, og det har vært for få bruk i denne gruppen til at vi tidligere har presentert tall for det. I 2023 var det 9 bruk med ammeku i Nord-Norge med i driftsgranskningene. Det er en liten gruppe, og en må ta hensyn til at resultatene er sårbare for spesielle forhold på enkeltbruk.

Jordbruksarealet var på 486 dekar på disse brukene. Gjennomsnittet hadde 24 ammekyr, og det ble omsatt totalt 6 413 kg storfekjøtt. Arbeidsomfanget var på 1,2 årsverk i jordbruket. Jordbruksinntekt per årsverk på disse brukene var kr 308 900 i 2023.

Tallene for bruk med ammeku fra hele landet (98 bruk) hadde en reduksjon i jordbruksinntekt på 34 prosent til kr 217 700 i 2023. Fra 2021 til 2022 var det en betydelig økning i jordbruksinntekt for bruk med ammeku, men fra 2022 til 2023 var det en tilsvarende reduksjon. På landsbasis er gjennomsnittet også 24 ammekyr, men det er større omsetning av kjøtt, med totalt 8 402 kg i 2023.

Jordbruksfradrag

En del av inntektene i jordbruksoppgjøret blir gitt som direkte fradrag på skattemeldingen i form av et særskilt jordbruksfradrag. Maksimalt jordbruksfradrag var i 2023 kr 195 000. Om en tar hensyn til inntektsvirkningen av jordbruksfradraget, blir den skattekorrigerede jordbruksinntekten i 2023 383 200 kroner i gjennomsnitt per årsverk i Nord-Norge.

Inntektsvirkningen inngår ikke i resultatmålene, men utgjorde en positiv skatteeffekt på 32 400 kroner per årsverk.

Nettoinvestering og leasing

Gjennomsnittlig nettoinvestering (som er brutto investering fratrukket avskrivning, investeringstilskudd og frasalg) for de nordnorske gårdsbrukene var i 2023 kr 164 100. Dette er en reduksjon på kr 14 400 fra 2022. Driftsbygning utgjør 72 prosent av investeringene i 2023.

Gjennomsnittlig nettoinvestering for hele landet var kr 229 800. Det er kr 2 600 mer enn i 2022. Driftsbygning utgjør 54 prosent av investeringene i 2023 på landsbasis.

Nettoinvestering viser ikke «investeringer» som gjøres via leasing. Leasing i landbruket har økt kraftig de senere årene. Det er særlig populært å lease maskiner og redskap. I regnskapet kommer leasing som kostnad i året og verdien av leaset driftsmiddel vises ikke i balansen. Ved tradisjonelt kjøp av driftsmiddel kommer verdien i balansen, og den årlige verdireduksjonen (avskrivning) kommer som kostnad. Hvis investeringen er finansiert med lån, kommer dette med som gjeld, mens renteutgiftene kommer med i beregningen av jordbruksinntekt og nettoinntekt.

Bønder i Nord-Norge har flere år hatt større kostnader til leasing enn bønder i andre deler av landet. I 2023 var gjennomsnittskostnaden for leasing av maskiner i Nord Norge kr 167 100, kr 16 500 (11 prosent) mer enn året før. For landsgjennomsnittet var kostnaden til leasing av maskiner kr 86 600, kr 8 100 mer enn året før.

Nettoinntekten til gårdbrukerfamilien i Nord-Norge er på totalt kr 966 000 i 2023, og det er kr 242 200 lavere enn landsgjennomsnittet. Dette skyldes i hovedsak at bønder i Nord-Norge hadde kr 280 900 mindre i inntekt fra lønnet arbeid utenom gården enn landsgjennomsnittet.

Som mål på økonomisk resultat i jordbruket og totaløkonomi brukes fire resultatmål:

Driftsoverskudd er produksjonsinntekter minus kostnader. Det er den godtgjørelsen familien har for eget arbeid og for egen og lånt kapital i næringen.

Vederlag til arbeid og egenkapital per årsverk forteller hva jordbruket gir i vederlag til eget og leid arbeid, og til avkastning på egenkapital i gårdsdrifta. Rentekostnad på lånt kapital i jordbruksnæringen er da trukket fra. Et årsverk er 1 845 timer.

I tillegg presenteres tall for gårdbrukerfamiliens **nettoinntekt**. Dette er familiens (bruker, ektefelle/samboer og barn under 17 år) samlede inntekter fra jordbruk, annen næringsvirksomhet, lønn, pensjoner, renter med mer, fratrukket utgifter til renter og kår.

For å belyse gårdbrukerfamiliens økonomiske soliditet brukes **gjeldsandelen** som mål. Den viser hvor stor prosentandel av gårdbrukerfamiliens samlede eiendeler som er finansiert med lånt kapital.

Mer informasjon og utfyllende tabeller ligger på www.nibio.no

Kontaktpersoner i NIBIO

Siv Karin Paulsen Rye

NIBIO Trondheim

Telefon: 99 57 02 77

E-post: siv-karin-paulsen.rye@nibio.no